

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาขั้นสูงที่สำคัญยิ่ง เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ เป็นการให้ความรู้ความสามารถและเสริมสร้างทักษะขั้นสูง ให้บัณฑิตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การอุดมศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ ดังนั้นทิศทางการวางแผนอุดมศึกษาระยะยาวจึง เน้นแผนในเชิงรุกที่ควรจะเป็นและเป็นไปได้ ตลอดจนการมองในเชิงรับที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต วิจิตร ศรีสอาด ได้กล่าวไว้ว่า การผลิตทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอุดมศึกษามีใช้จะคิดแต่การเตรียมเท่านั้น แต่ควรบ่อนทรัพยากรเหล่านั้นเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ด้วย ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจะต้องหันมาเร่งพัฒนาบทบาทของทรัพยากรมนุษย์ให้ครบวงจร เนื่องจากอนาคตความต้องการกำลังคนจะหลากหลายขึ้น (วิจิตร ศรีสอาด 2533 : 6)

การใช้ประโยชน์ด้านกำลังคนในอนาคตจะซับซ้อนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดความต้องการกำลังคนของประเทศจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ซึ่งการผลิตกำลังคนระดับอุดมศึกษา เป็นการลงทุนของประเทศเพื่อต้องการกำลังคนที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาประเทศ ฉะนั้น บทบาทในการจัดการสอนของมหาวิทยาลัย และรูปแบบการเรียนของนักศึกษาจะส่งผลกระทบตรงต่อการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพอย่างแน่นอน เมื่อความผันแปรของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความต้องการกำลังคนในอนาคตดังกล่าวมีมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาประเทศอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงกล่าวคือ ประชาคมโลกจะหันหน้าปรึกษากัน มีการค้าขายติดต่อระหว่างกันมากขึ้น มีความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกันมากขึ้น ประเทศทางอุตสาหกรรมพยายามก้าวไปสู่ประเทศยุคหลังอุตสาหกรรม ให้ความสำคัญของทรัพยากรพลังงานซึ่งมีผลกระทบต่อประเทศไทย คือ จะเป็นกระแสและแรงกดดันต่อโครงสร้าง เศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมในอัตราเร่งขึ้นผลก็คือจะต้องพัฒนาเทคโนโลยีในอัตราที่เร่งเพิ่มขึ้น มีการขยายบริการการท่องเที่ยว มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการลงทุนจากต่างประเทศ

อาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างความสมดุลย์ เรื่องการเติบโตทางเศรษฐกิจ และ เรื่องคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม โอกาสและทางเลือกของรูปแบบเศรษฐกิจไทยในอนาคต คือ รูปแบบประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เกษตรอุตสาหกรรมใหม่ อุตสาหกรรมบริการ และพหุเกษตร ความเป็นเมืองและชุมชนจะขยายตัวควบคู่ไปกับการรับวัฒนธรรมเมือง และ วัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและระบบค่านิยม รวมถึงการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบและวิธีการเรียนการสอนและการคิดค้นนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2531) การจัดการเรียนการสอนจึงมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย คือ การสอนให้รู้ท่องจำตามผู้สอนเท่านั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมอีกต่อไป สิ่งที่ควรจะมีคือ เป็นหลักในการสอน คือ สอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนตนเอง เพราะผู้สอนไม่สามารถจะตามไปแก้ปัญหาให้ได้ทุกเรื่องและตลอดไป ผู้เรียนจะแก้ปัญหาสังคมที่เผชิญด้วยตนเอง ผู้สอนเพียงแต่ให้คำแนะนำ ทักท้วงให้ผู้เรียนได้เลือกตัดสินใจเองอย่างมีเหตุผล ผู้สอนควรส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้เรียนโดยไม่มีขอบเขตจำกัดและควรจะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงและทางออกด้วยตนเอง การเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นจากการสงสัย ใต้อถาม และทำทหาย มากกว่าการบอกเล่าให้ยอมรับกระบวนการทางการศึกษาจะต้องเป็นกระบวนการทางการคิดค้นและแก้ไข ไม่ใช่ครอบงำ การศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง และทางออกมากกว่าทางที่บอกให้ จะต้องเป็นกระบวนการของเสรีภาพที่แท้จริง (โพธิ์สุรย์ สีนลาร์คิน 2532 : 9)

บทบาทอันสำคัญซึ่ง เป็นภารกิจหลักหนึ่งในสี่ภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน คือ การเผยแพร่วิทยาการขั้นสูง หมายถึง การสอนในชั้นเรียน หรือการถ่ายทอดผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น การเขียน หรือ ทางวิทยุ โทรทัศน์ ก็ได้ (วัลลภา เพทหัตถิน ณ อยุธยา 2530) อันมีความสำคัญต่อการเรียน และแบบการเรียนของนักศึกษาโดยตรง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการอุดมศึกษา ในอนาคตที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อการผลิตกำลังคนอุดมศึกษาให้มีความคล่องตัว มองโลกทัศน์ที่กว้างและสามารถก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำ มีการปรับตัว และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มองโลกลักษณะ เชื่อมโยงทั้งระบบ (จิระ หงส์ลการมภ์ 2532 : 10) แนวทางที่จะเป็นไปได้ และมีความเหมาะสมได้แก่ การจัดการอุดมศึกษาที่เน้นพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถเชิงวิพากษ์วิจารณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นอกเหนือไปจากการพัฒนาความรู้ทักษะวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2531) ทั้งนี้ จึงควรหาการศึกษาแบบการเรียนของนักศึกษาในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร เพราะแบบการเรียนของนักศึกษาย่อมมี

ความสัมพันธ์กับแบบการสอนของอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้สอนจึงต้องศึกษาและพัฒนาการสอนควบคู่กันไปกับการเรียนรู้แบบการเรียนรู้ (Learning Styles) ของนักศึกษา เพื่อจะนำไปใช้จัดดำเนินการสอนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของนักศึกษา (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ 2525 : 199, 203) ซึ่งวิธีการเรียนของนักศึกษานั้นเรียนนั้นมีความแตกต่างกัน นักศึกษาบางคนอาจจะสามารถเรียนรู้ได้จากการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพียงอาศัยการชี้แนะจากอาจารย์เท่านั้น บางคนเรียนรู้ได้จากการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ (E.G. Bogue 1974 : 150) ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงวิธีการเรียนของนักศึกษาเป็นสำคัญ เพื่อจะได้นำไปจัดสภาพและบรรยากาศในการเรียนการสอนให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด (Leonard Davidman 1981 : 641, ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ 2524 : 15)

ปัญหาที่มักเกิดขึ้นเสมอ คือ ปัญหาการขาดความเข้าใจในตัวผู้เรียน อาจารย์ส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจสภาพความสนใจหรือปัญหาของนักศึกษา ทำให้การเรียนมีแต่อุปสรรค (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2523 : 17) โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเอกชนเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในกำกับและดูแลมาตรฐานทางการศึกษา โดยทบวงมหาวิทยาลัยมีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาลงเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทาการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ (พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522, 2528) มีการจัดการศึกษาที่พัฒนารุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว และปัจจุบันทบวงมหาวิทยาลัยไม่มีนโยบายที่จะให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีการพัฒนาด้วยการเรียนแบบสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งหมายความว่า มหาวิทยาลัยเอกชนสามารถที่จะสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา และหลักสูตรการเรียนการสอนตามปรัชญาและเอกลักษณ์ของตนเอง (วิจิตร ศรีสอ้าน 2533 : 8) จึงน่าจะเห็นว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน มีแบบการเรียนรู้อย่างไร ในขณะที่ลักษณะการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเอกชนจะมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านกลุ่มผู้เข้ารับการศึกษ สาขาวิชาที่จัดสอน และระบบการเรียนการสอน มีการให้ความร่วมมือกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนและของรัฐมากยิ่งขึ้น และหากจะมีการแข่งขันกัน ก็จะเป็นการแข่งขันกันเพื่อนำไปสู่คุณภาพของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา (ทองอินทร์ วงศ์โรสธร และ วราภรณ์ บวรศิริ 2532 : 7) ฉะนั้นผู้วิจัยจึงพิจารณาเลือกศึกษาแบบการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชน เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อศึกษาแบบการ เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัย เอกชน
2. เปรียบเทียบแบบการ เรียนของนักศึกษา จาแนกตามระดับชั้นปี สาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแบบการ เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัย เอกชน ในกรุงเทพมหานคร และ เขตจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งอยู่ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย รวม 7 แห่ง คือ

- 1.1 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- 1.2 มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- 1.3 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
- 1.4 มหาวิทยาลัยสยาม
- 1.5 มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- 1.6 มหาวิทยาลัยรังสิต
- 1.7 มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533 จาแนกตามสาขาวิชา จากคณะวิชาต่าง ๆ จัดแบ่งเป็น 3 สาขาวิชาดังนี้ สาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ ได้กลุ่ม ตัวอย่างคณะต่าง ๆ เป็นตัวแทนของกลุ่มสาขาต่าง ๆ ดังนี้

ก. กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คือ คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะ เกสัชศาสตร์

ข. กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ คือ คณะบริหารธุรกิจ และ คณะนิเทศศาสตร์

ค. กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์ คือ คณะศิลปศาสตร์ และ คณะมนุษยศาสตร์

สำหรับในคณะที่มีหลักสูตรการศึกษามากกว่า 4 ปีขึ้นไป จะศึกษา เฉพาะชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 เท่านั้น

2. ตัวแปรที่จะศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.00 - 4.00
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.26-2.99
- 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.25 ลงมา

2.1.2 ระดับชั้นปี แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

- 1) ระดับต้น ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 2
- 2) ระดับปลาย ได้แก่ ชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4

2.1.3 สาขาวิชา แบ่งเป็น 3 สาขาวิชา คือ

- 1) สาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์
- 2) สาขาสังคมศาสตร์
- 3) สาขามนุษศาสตร์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ แบบการเรียน 6 แบบ คือ

2.2.1 แบบอิสระ (Independent)

2.2.2 แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance)

2.2.3 แบบร่วมมือ (Collaborative)

2.2.4 แบบพึ่งพา (Dependent)

2.2.5 แบบแข่งขัน (Competitive)

2.2.6 แบบมีส่วนร่วม (Participant)

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในการวิจัยคือ ผู้วิจัยมิได้ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น สภาพทางเศรษฐกิจ หรือ ทัศนคติต่อวิชาชีพ เป็นต้น

ค่างาท์คความที่เข้าในการวิจัย

แบบการ เรียน หมายถึง ลักษณะและวิธีการ เรียนของผู้เรียนแบ่งออก เป็น 6 แบบ คือ 1. แบบอิสระ 2. แบบหลีกเลี่ยง 3. แบบร่วมมือ 4. แบบพึ่งพา 5. แบบแข่งขัน 6. แบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีความหมายดังนี้

1. แบบอิสระ (Independent) ผู้เรียนแบบนี้ ชอบคิดแต่เรื่องของตนเอง ชอบทำอะไร ๆ ด้วยตนเอง แต่จะฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน มีความตั้งใจศึกษาเรียนรู้ในเนื้อหาที่ตนเห็นว่าสำคัญ มีความมั่นใจในความสามารถในการเรียนของตน

2. แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) ผู้เรียนแบบนี้จะมีพฤติกรรมที่ไม่สนใจเรียนในเนื้อหาวิชาในชั้นเรียน ไม่มีส่วนร่วมกับนักศึกษาคนอื่น ๆ และอาจารย์ในชั้นเรียน ไม่สนใจสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน มีทัศนคติต่อห้องเรียนว่าไม่น่าสนใจ

3. แบบร่วมมือ (Collaborative) ผู้เรียนแบบนี้จะรู้สึกว่า เขาสามารถเรียนได้ดีที่สุด ใคยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันชอบทำงานร่วมกับผู้อื่นให้ความร่วมมือกับกลุ่มเพื่อนและอาจารย์อย่างดี เขาคิดว่าห้องเรียนเป็นสถานที่สำหรับพบปะปฏิสัมพันธ์ (Social Interactions) พร้อมกันกับเรียนรู้วิชา

4. แบบพึ่งพา (Dependent) ผู้เรียนแบบนี้จะแสดงความอยากรู้ อยากเห็นทางวิชาการน้อยมากจะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เรียน เขาจะเห็นอาจารย์และเพื่อน ๆ เป็นองค์ประกอบหรือแหล่งสนับสนุนทางวิชาการ เขาจะพึ่งอาจารย์ในเรื่องแนวทางการศึกษา และต้องการคำชี้แนะว่าควรจะทำอะไร

5. แบบแข่งขัน (Competitive) เป็นแบบที่ผู้เรียนพยายามเอาชนะเพื่อน ๆ ใคยจะทำอะไรให้ดีกว่าคนอื่น ๆ เขาจะรู้สึกว่าต้องแข่งขันกับคนอื่น ๆ เพื่อได้รับคำชม คำยกย่อง ความสนใจจากอาจารย์เขาคิดว่าห้องเรียนเป็นสนามแข่งขันจะต้องแพ้-ชนะและผู้เรียนแบบนี้จะต้อง เป็นผู้ชนะ เสมอด้วยการได้คะแนนที่ดี

6. แบบมีส่วนร่วม (Participant) ผู้เรียนแบบนี้ต้องการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ชอบเข้าชั้นเรียน มีความรับผิดชอบในการเรียน พยายามเรียนรู้ให้มากที่สุดจากชั้นเรียน ให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในการทำานสิ่งที่ตกลงไว้ร่วมกัน เขามีความรู้สึกว่าควรจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียนให้มากที่สุด แต่จะมีส่วนร่วมน้อยสำหรับกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือทางวิชาการ

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนระดับปริญญาตรี 7 แห่ง
ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคปลาย ปีการศึกษา 2533

ระดับชั้นปี หมายถึง ชั้นปีที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่แบ่งเป็น ระดับชั้น
ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ระดับปลาย ได้แก่ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนที่เป็นคะแนนเฉลี่ยสะสม
ทางวิชาการทั้งหมดของนักศึกษาตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน
จนถึงภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2533

นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง นักศึกษาที่มีผลการ
เรียนในระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม (Cumulative Grade Point Average)
ตั้งแต่ 3.00 - 4.00

นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง นักศึกษาที่มี
ผลการเรียนในระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม (Cumulative Grade Point
Average) ตั้งแต่ 2.26 - 2.99

นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง นักศึกษาที่มีผลการ
เรียนในระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม (Cumulative Grade Point Average)
ตั้งแต่ 2.25 ลงมา

สาขาวิชา หมายถึง กลุ่มคณะวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเอกชน
ซึ่งจัดแบ่งเป็น 3 สาขาวิชาดังนี้ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ สาขาวิชามนุษยศาสตร์
และสาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์

มหาวิทยาลัยเอกชน หมายถึงมหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานคร
และเขตจังหวัดใกล้เคียง รวม 7 แห่ง ดังที่กล่าวไว้ในขอบเขตการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับเป็นแนว
ทางในการวางแผนและพัฒนาการเรียนการสอนและกำหนดนโยบายทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยเอกชน

2. ผลที่ได้จากการวิจัย จะนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ผู้สอน
ในการจัดการสอนให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

3. ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยว
กับแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษา หรือเกี่ยวกับด้านอื่น ๆ ทางการศึกษาต่อไป